

УДК 94(477+438)

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.33.09>

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ: ЗАГОСТРЕННЯ КРОК ЗА КРОКОМ

Діхтярук Євген,*аспірант Волинського національного університету імені Лесі Українки*
ORCID ID: 0009-0009-7020-7545

Українсько-польські міждержавні та міжнаціональні відносини стали предметом дослідження в статті. Історично їх важливість зумовила географічна близькість розміщення й спільна історія України та Польщі. Коротко описано основні події, які визначили характер взаємовідносин Києва й Варшави на офіційному рівні. Характер відносин залежить від внутрішньої ситуації в обох країнах і зміни геополітичних реалій і впливу «третьої сили». Факти, наведені в статті, підтверджують висновки експертів про абсурдність ситуації, яка полягає у тому, що охолодження відбувається у відносинах двох великих сусідніх центральноєвропейських держав, яким загрожує агресивна росія. Водночас, аналізуючи відносини між двома країнами, необхідно звертатися передовсім до історії, спільні історії якої впливають на сучасність. Розбіжності в поглядах на минуле є головним каменем спотикання у відносинах між державами й народами, що відображають численні офіційні документи. Саме тому виділено проблемні питання історії, які зумовлюють відносини між країнами й аспекти співпраці. На підставі аналізу ключових явищ зроблено висновок про зміну їх характеру та загальні тенденції. Аналіз конкретного наповнення українсько-польських відносин дає змогу ствердити їх наповненість та інтенсивність. У 1990-х і 2000-х роках українсько-польські стосунки розвивалися загалом у конструктивному руслі, а президентські домовленості в питаннях міжнаціонального примирення, перераховані в статті, стали кроком двох народів назустріч один одному. З 2008 року спостерігаємо період турбулентності, яку простежуємо й у заявах політиків, і в настроях суспільства. Проаналізований досвід українсько-польських відносин доводить, що непорозуміння можна й потрібно залишити в минулому та рухатися в спільному напрямі європейського майбутнього.

Ключові слова: Україна, Польща, українсько-польські відносини, політика, суспільство, історія.

Dikhtiaruk Yevhen. Ukrainian-Polish relations: step-by-step escalation

Ukrainian-Polish inter-state and inter-ethnic relations are the subject of this article. Historically, their importance has been determined by the geographical proximity and shared history of Ukraine and Poland. The main events that have shaped the nature of relations between Kyiv and Warsaw at the official level are briefly described. The nature of relations depends on the internal situation in both countries and changes in geopolitical realities and the influence of a 'third force'. The facts presented in the article confirm the experts' conclusions about the absurdity of the situation, which consists in the cooling of relations between two large neighbouring Central European states threatened by an aggressive Russia. At the same time, when analysing relations between the two countries, it is necessary to refer first and foremost to history, whose shared past influences the present. Differences in views on the past are the main stumbling block in relations between states and peoples, as reflected in numerous official documents. That is why problematic issues of history that determine relations between countries and aspects of cooperation have been identified. Based on the analysis of key phenomena, conclusions have been drawn about changes in their nature and general trends. Analysis of the specific content of Ukrainian-Polish relations allows us to verify their substance and intensity. In the 1990s and 2000s, Ukrainian-Polish relations developed in a generally constructive manner, and the presidential agreements on interethnic reconciliation listed in the article became a step towards rapprochement between the two nations. Since 2008, we have been witnessing a period of turbulence, which can be seen in the statements of politicians and in the mood of society. The analysed experience of Ukrainian-Polish relations proves that misunderstandings can and should be left in the past and that we should move in the common direction of a European future.

Key words: Ukraine, Poland, Ukrainian-Polish relations, politics, society, history.

З отриманням Польщею політичної свободи в 1989 році та здобуттям Україною незалежності в 1991 році розпочався активний процес формування нової моделі міждержавних і міжнаціональних відносин. Цілком очевидно, що українсько-польські контакти сучасності виникли не на непередбаченому ґрунті. Досвід паризької «Культури», контакти представників Народного Руху України та діячів польської «Солідарності» вплинули на характер взаємин між країнами, коли ті набули міждержавного характеру. На їх перебіг впливав вибір шляху, яким рухалися країни та народи. За три десятиріччя, які минули, українсько-польські відносини пройшли й пожвавлення, «потепління», зближення, взаємну допомогу й підтримку, спільну боротьбу й загострення, дистанціювання, охолодження, непорозуміння.

Спробуємо через конкретні події змалювати всю непросту картину сучасних українсько-польських відносин, яку представили численні дослідники [1; 2; 3; 5; 6; 7].

21 травня 1997 року – заява Президентів України та Республіки Польща «До порозуміння і єднання». Закликаючи відкинути глибокі історичні стереотипи упередженого ставлення українців і поляків один до одного, президенти наголосили на необхідності активізувати співробітництво між двома державами та забезпечити кожній із них гідне місце в об'єднаній Європі. Декларація про примирення була покликана поставити крапку в багаторічній суперечці про історичне минуле двох країн.

11 липня 2003 року – у селищі Павлівка Волинської області відбулась урочиста зустріч президентів Л. Кучми й А. Кваснєвського як акт примирення з нагоди 60-ї річниці Волинської трагедії, на якій очільники України та Польщі сказали важливі й довгоочікувані слова: пробачаємо і просимо пробачення, а також відкрили пам'ятник українсько-польського примирення «Пам'ять – Скорбота – Єднання». Обидві сторони залишилися не до кінця задоволеними тими урочистостями. Для польських «патріотів» вони були замало польськими й патріотичними. Українські «патріоти» вважали їх надміру пропольськими та однобічними, адже нема за що розкаюватися, а порахунки кривд між нашими націями рівні, якщо не з більшою шкодою для української сторони.

2006 рік – акт примирення проголосили президенти В. Ющенко й Л. Качинський, відкривши в селі Павлокома (Польща) пам'ятники замордованим українцям і полякам.

27 квітня 2007 року – спільна заява Президента України та Президента Республіки Польща з нагоди 60-ї річниці акції «Вісла».

5 липня 2013 року – звернення депутатів українського парламенту, а точніше Партії регіонів та КПУ, яке стало можливим завдяки Президенту України Віктору Януковичу (2010–2014 роки), до польського Сейму про визнання Волинської трагедії геноцидом проти польського народу: «Просимо вас, депутатів Сейму Республіки Польща, підтримати рішення сенату, визнати Волинську різанину ОУН-УПА геноцидом щодо польського населення і засудити злочинні діяння українських націоналістів», – ішлося в документі. За словами авторів звернення, помилково вважати, що політичні кроки польських парламентарів, які вживають термін «геноцид» щодо Волинської трагедії, спричинять непорозуміння в польсько-українських відносинах.

17 грудня 2014 року – Президент України Петро Порошенко попросив у поляків вибачення за Волинську трагедію під час виступу перед обома палатами польського парламенту. На виступі президента був присутній президент РП.

9 квітня 2015 року – парламент України прийняв законопроект про правовий статус і вшанування пам'яті учасників боротьби за незалежність України (у тому числі УВО, ОУН, УПА). Оскільки це було зроблено під час візиту президента Броніслава Коморовського, у Польщі це сприйняли як «антипольський» крок. Згодом частина експертів заявила, що це позначилося на його поразці в президентських перегонах.

8 липня 2016 року – Президент України Петро Порошенко разом з українською офіційною делегацією, в рамках візиту до Варшави на саміт НАТО, поклав квіти до Пам'ятника жертвам Волинської трагедії, запалив лампадку біля монумента та став на коліно. Таким чином, зроблено спробу вплинути на рішення польського парламенту щодо «волинської» резолюції.

22 липня 2016 року – Сейм Республіки Польщі ухвалив резолюцію, згідно з якою події, що мали місце на Волині, Східній Галичині в 1943–1945 роках, визнані «геноцидом, вчиненим українськими націоналістами проти мешканців Другої Речі Посполитої». День 11 липня, згідно з проголосованим документом, установлено Національним днем пам'яті геноциду. Президент України Петро Порошенко та МЗС України заявили, що шкодують із цього приводу.

8 вересня 2016 року – Верховна Рада України ухвалила заяву, у якій назвала рішення Сейму некоректною оцінкою трагічних подій. Український парламент висловив «жаль і розчарування» щодо рішень Сенату й Сейму Польщі, фактично не даючи оцінки самим подіям.

7 жовтня 2016 року – вихід у прокат художнього фільму «Волинь» режисера Войцеха Смажовського. Ця стрічка збурила емоції й стала суттєвою для українсько-польського діалогу. Одним із суттєвих застережень до цієї художньої стрічки стала повнота й об'єктивність показу минулого в ній. В Україні було спочатку скасовано закритий показ, запланований на 18 жовтня 2016 року й організований Польським інститутом в Україні (Київ); згодом було прийняте рішення про заборону прокату цієї стрічки в Україні. У Польщі ж фільм став переможцем Польських кінопремій «Орли 2017» (здобув 9 із 14 категорій, зокрема «найкращий фільм» і глядацьких симпатій).

20 жовтня 2016 року – польський Сейм і Верховна Рада України ухвалили спільну Декларацію пам'яті та солідарності, яка мала покласти край історичним суперечкам. Декларація, підтримана Сеймом, майже ідентична з документом, за який того ж дня проголосувала Верховна Рада, проте з неї прибрали згадку про боротьбу українських сил «антинацистського опору».

17 січня 2017 року – президент (міський голова) Перемишля Роберт Хома заявив, що йому заборонений в'їзд до України на п'ять років. Посольство Польщі направило до МЗС України ноту з проханням пояснити обставини заборони в'їзду для мера Перемишля. Варто нагадати, що в Перемишлі в грудні 2016 року відбувся «Марш орлят». Під час проходження колони повз будівлі Українського народного дому один із демонстрантів крикнув «Смерть українцям», решта ж учасників ходи його підтримали. Варто вказати, що захід відбувався під патронатом мера Хоми. Згодом заборона була скасована.

6 лютого 2017 року – голова керівної партії Польщі «Право і Справедливість» Ярослав Качинський вважає, що возвеличення (głogifikacja) імені Степана Бандери в Україні може завадити євроінтеграційним прагненням України. «Коротше кажучи, це справа певного вибору України. Я чітко сказав пану президенту Порошенку, що з Бандерою вони в Європу не увійдуть. Це справа для мене ясна, ми й так виказали величезне терпіння, але всьому є межі».

29 березня 2017 року – обстріл Генерального консульства РП у Луцьку, розташованого на вул. Дубнівській, 22 б. Про навмисну провокацію заявив міністр оборони Польщі Антоній Мацаревич: «Я віддаю перевагу найбільш поширеній тезі: ми маємо справу з навмисною провокацією. Це є частиною ланцюга подій, які стосуються не тільки України. Ланцюг подій, пов'язаний з бажанням будь-якою ціною посіяти ненависть між Польщею та Україною, щоб призвести до виникнення конфлікту, спору, сварки, плутанини». Тоді голова МЗС України Павло Клімкін висловив обурення з приводу провокації: «Обурений провокацією проти Генконсульства Польщі у Луцьку. Це підлість від тих, хто проти нашої дружби з Республікою Польща. Робимо все, щоб винні були покарані». Згодом прес-служба СБУ повідомила, що за нічним обстрілом і перекриттям траси Львів – Рава-Руська стоять російські спецслужби, а безпосереднім замовником виступив лідер радикальної громадської організації «Наждак» Микола Дульський, який переховується в РФ.

26 квітня 2017 року – представники радикальної організації «Національний рух» та інших націоналістичних сил за день до відзначення 70-річчя акції «Вісла» демонстративно демонтували український пам'ятник бійцям УПА на цвинтарі в Грушовичах Перемишльського повіту Підкарпатського воєводства поблизу кордону. Хоча це був не перший факт плюндрувань українських пам'яток у Польщі, однак присутність представників місцевого самоврядування й виправдання цих дій державними інституціями робили цю подію винятковою. Це викликало протести в Україні: після інциденту в с. Грушовичі Український інститут національної пам'яті оголосив, що зупиняє роботу щодо пошуку та легалізації польських пам'яток в Україні.

7 серпня 2017 року – вручено ноту протесту послу РП в Україні Яну Пеклу через плани Польщі до сторіччя незалежності 2018 року випустити паспорти в новому дизайні. Серед запропонованих зображень на сторінках паспорта з'явилися «Остра брама» в литовському Вільнюсі й «Меморіал орлят» у Львові, що викликало протест Литви й України. Згодом суперечливі пропозиції були відхилені й скандал урегульований.

2 листопада 2017 року – міністр закордонних справ РП Вітольд Вашиковський заявив, що «зараз ми запускаємо процеси, які не допускать людей, що демонструють вкрай антипольські позиції, на територію Польщі. Люди, які демонстративно носять мундири СС «Галичина», до Польщі не в'їдуть». Він відзначив, що мова також іде про тих, хто перешкоджає відновленню польських місць пам'яті. Коли 18 листопада польські прикордонники не впустили до країни відповідального секретаря Державної міжвідомчої комісії у справах увічнення пам'яті учасників антитерористичної операції Святослава Шеремета, це стало підтвердженням упровадження «чорних списків».

5 листопада 2017 року – міністр закордонних справ РП Вітольд Вашиковський у ході візиту до Львова відмовився відвідати Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» після слів директора Русла Забілого про окупацію Західної України в 1921–1939 роках.

7 листопада 2017 року – Президент РП Анджей Дуда заявив, що очікує від влади України, що «люди, які висловлюють відверто націоналістичні й антипольські погляди, не будуть обіймати важливих місць в українській політиці». За його словами, те, що такі люди є, «бо всі ж знають, що вони є, – то дуже недобрий знак щодо нас із українського боку», «це неприйнятно».

8 листопада 2017 року – Президент України Петро Порошенко ініціював проведення надзвичайного засідання консультативного комітету президентів України та Польщі. В офіційному повідомленні прес-секретаря глави держави йдеться, що комітет скликається «з метою запобігання подальшій ескалації напруженості між країнами».

16 січня 2018 року – Польща зареєструвала в раді Безпеки ООН проєкт резолюції про визнання актів геноциду, учинених українськими націоналістами щодо поляків у роки Другої світової війни. Цей проєкт було внесено на підставі резолюції Генеральної Асамблеї ООН про недопущення актів геноциду

та покарання за них (1948 рік) і про незастосування часових обмежень щодо воєнних злочинів і злочинів проти людяності (1968 рік).

26 січня 2018 року – Сейм ухвалив нову редакцію закону «Про Інститут національної пам'яті (ІНП)», який значно розширює повноваження установи у справі розслідування «злочинів, учинених проти польського народу та його доброго імені».

1 лютого 2018 року – Сенат Польщі прийняв без поправок закон «Про Інститут національної пам'яті», який стосується злочинів нацизму та комунізму під час Другої світової війни й має протидіяти запереченню або применшенню відповідальності виконавців злочинів, що співпрацювали з Третім Рейхом. Окрім іншого, ним передбачено кримінальну відповідальність за заперечення т. зв. «злочинів українських націоналістів» проти поляків. Це викликало глибоку кризу відносин РП з Ізраїлем та Україною.

6 лютого 2018 року – Верховна Рада України ухвалила проєкт постанови про заяву у відповідь на ухвалення Сеймом і Сенатом РП змін до закону про ІНП. У заяві йдеться про те, що український парламент з розчаруванням і глибокою стурбованістю сприйняв ухвалені в Польщі зміни до законодавства, які запроваджують кримінальну відповідальність за заперечення т. зв. «злочинів українських націоналістів».

11 лютого 2018 року – прем'єр-міністр РП Матеуш Моравецький під час зустрічі в публічній бібліотеці із жителями Холма (Люблінське воєводство) поставив Богдана Хмельницького в один ряд із Гітлером і Гімлером. Це ще раз підтвердило використання минулого в сучасних українсько-польських відносинах.

22 травня 2022 року – Президент Республіки Польща Анджей Дуда став першим очільником іноземної держави, який виступив у Верховній Раді України від початку широкомасштабного вторгнення росії. Він запевнив, що «Польща ніколи не залишить Україну на самоті», і продемонстрував беззастережну підтримку України в процесі входження до ЄС. Під час виступу польський президент окреслив перспективи співпраці. Він виходив з розуміння того, що напруження в польсько-українських відносинах слугує виключно чужим інтересам, а полякам та українцям заважає. Водночас польський Президент опосередковано продемонстрував декларування й аргументоване відстоювання позиції польської держави щодо спірних історичних подій, зазначивши, що «ми зробили взаємно багато помилок, за які заплатили високу ціну».

10 березня 2023 року – віцеміністр Ярослав Селлін на питання про вибачення за Волинь і вшанування 80-річчя волинських подій у контексті війни заявив: «Потрібне терпіння. Україна починає вибачатися. Нагадаю, що вже минулого року була безпрецедентна ситуація, коли посол України у Польщі разом із представниками найвищої державної влади, тут у Варшаві, під пам'ятником, який вшановує волинську різанину, поклав свій вінок, схилив голову й помолився. Рівно ж Володимир Зеленський у цій справі висловився, віддаючи шану та честь жертвам волинської різанини». «Це рефлексія дозрівання. Мусимо бути у цій справі терплячими, битися за правду, домагатися правди. Правда ж є такою, що це був геноцид, геноцид, учинений українськими націоналістами. І, попри те, що сьогодні маємо зовсім інші відносини, дружні, і разом боронимося від російської агресії, про важкі карти нашого спільного минулого забувати не повинні», – додав він.

11 березня 2023 року – прем'єр Матеуш Моравецький, перебуваючи в Jaśle (Підкарпаття), заявив про необхідність з'ясування правди про «волинську різанину» до кінця. «Під час двох останніх візитів до Києва розмовляв з президентом (Володимиром) Зеленським і про те – і маю обіцянку, що ексгумації врешті будуть знову розпочаті». І наступне: «Ми цього напевне не відпустимо, незалежно від того, що відбувається в Україні (...) не маємо права того відпустити й не відпустимо... Правда про Волинську різанину має бути з'ясована до кінця».

19 травня 2023 року – речник Міністерства закордонних справ РП Лукаш Ясіна заявив, що Президент України Володимир Зеленський мав би вибачитися за волинські події 1943 року. Про це йдеться на порталі Онет: «Ніколи не буде вдалого часу, щоб говорити про це. Це треба нарешті сказати собі, бо досі лунають заклики, що заради польсько-українських відносин варто менше говорити про Волинь».

21 травня 2023 року – «Справа волинської трагедії – це справа, яка й надалі є живою в пам'яті багатьох польських родин, і ця тема не буде нами занедбаною, однак повинна бути порушеною з певної перспективи становчо, однак і розважливо, через діалог і в співпраці обох сторін, – ствердив віцешеф МЗС Аркадіуш Мулярчик. – Треба підкреслити, що це проблема, яка стосується нашої спільної історії в українсько-польських відносинах, а справа волинської різанини не є закритою в наших відносинах. Нині це не є й не може бути нагальним питанням для української сторони, адже Україна бореться нині за життя, що не змінює того, що для поляків ця тема є надважливою».

20 травня 2023 року – у відповідь посол України у РП Василь Зварич назвав неприйнятними спроби нав'язати Президенту України, що він має робити щодо спільного минулого: «Будь-які спроби нав'язати Президенту України чи Україні те, що ми повинні робити по відношенню до нашого спільного минулого, є неприйнятним і прикритим. Ми пам'ятаємо історію, готові до діалогу і взаємного розуміння, водночас закликаємо до поваги і виваженості у заявах, особливо в складній реальності геноцидної російської агресії проти українського народу. Крім того, відома формула справжнього примирення в українсько-польських відносинах, яку взяли за основу ієрархи наших Церков, розуміючи перебіг історії і всю морально-християнську сутність наших взаємин звучить так: «прощаємо і просимо пробачення».

25 травня 2023 року – у промові в Сеймі РП голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук згадав про важкий досвід історії – роковини Волинської трагедії: «Наближаються роковини страшних подій на Волині. Ми розуміємо ваш біль після втрати близьких. Усім нащадкам загиблих висловлюю співчуття і вдячність за те, що вони зберігають світлу пам'ять про своїх предків. Пам'ять, яка не закликає до помсти і ненависті, служить застереженням, що подібне ніколи не повториться між нашими народами».

20 червня 2023 року – Польща чекає від України не одиничних вибачень за волинську різанину, а комплексного підходу до вирішення проблеми ставлення до людей, які загинули від рук українських націоналістів 1943 року. Саме про це у вівторок, 20 червня, заявив в етері RMF заступник міністра закордонних справ РП Павел Яблонський. Відповідаючи на питання журналістів, чи повинен чинний український Президент Володимир Зеленський вибачитися перед Варшавою за трагічні події часів Другої світової війни, П. Яблонський підкреслив: «Ми не хочемо однієї заяви, однієї декларації, одних вибачень. Ми прагнемо, щоб це питання вирішувалося комплексно, на довгострокову перспективу. Суть у тому, щоб провести ексгумацію, вшанувати пам'ять жертв». Чиновник також відзначив, що польська сторона активно «працює над тим, щоб ситуація змінилася на краще». «Я оптимістично налаштований у тому, що робота йде в правильному напрямі, що вже почалися певні кроки щодо ексгумації», – підкреслив заступник міністра.

24 червня 2023 року – про волинські події запитали голову PiS Ярослава Качинського під час розмови на RMF FM: «Це важко, не буду цього приховувати. Не хочу цієї теми розвивати. Говорю прямо – коли прийде річниця, а це вже незабаром, треба сказати, що це геноцид винятково брутальний, жорстокий, гірший, ніж німецький. Це був геноцид і з цим варто розрахуватися». Водночас він ствердив: «Колись сказав це Петру Порошенкові в будівлі Сейму й навіть у більш жорсткій формі. Але в цій хвилі не вважаю, що цим допоміг би тому, що є в цей момент також нашою головною метою, а отже, здолання Росії. Вони вважають, що в цей момент не можуть. Не поділяю цієї думки, однак це вони провадять війну, вони гинуть на фронтах, їх бомбардують, нищать різними способами. Щодо них теж запланований, адже, напевне, був такий план, геноцид. Саме так це потрібно визначити». Ярослав Качинський ствердив, що це потрібно враховувати, але не можна рівно ж забувати про польські жертви: «Не можемо із цього зрезигнувати, адже жоден народ не може прийняти геноцид, учинений на його громадянах, і загалом не може прийняти – якщо є народом і цивілізованою державою – жодного геноциду».

7 липня 2023 року – росія намагатиметься використати факт Волинської трагедії, щоб посварити українців і поляків, поки обставини тих подій не будуть повністю з'ясовані. На цьому наголосив прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький у селі Плужники Тернопільської області, де проводяться пошуково-ексгумаційні роботи на місці поховання польських жертв Волинської трагедії. «Маємо усвідомлювати, що поки не буде до кінця встановлено й записано історію Волинського злочину, Росія завжди використовуватиме «Волинську карту», аби вбити клин між поляками й українцями». За його словами, цього не можна дозволити, особливо в період, коли Україна бореться за свою свободу, незалежність і право на життя. «Уся Україна бореться також за Польщу і Європу. Вона бореться за нашу безпеку та наше майбутнє. Щодня українські воїни гинуть у боротьбі з варварською російською навалою, і ми їм вдячні».

7 липня 2023 року – «Наші українські сусіди та союзники сьогодні, мабуть, розуміють краще, як для нас важливо відшукати кожне місце, усі рештки й поховати їх по-християнськи. Ми, поляки, ніколи не зупинимося, поки останні рештки не будуть знайдені. Це не лише наша справа, а й справа українців. Не буде цілковитого польсько-українського об'єднання без усіх решток», – цитує М. Моравецького «Польське радіо».

9 липня 2023 року – Президент РП Анджей Дуда відвідав Луцьк, де разом з українським колегою Володимиром Зеленським ушанував пам'ять жертв Волинської трагедії. Відтак президенти опублікували однакові дописи в соцмережах: «Разом вшануємо всіх невинних жертв Волині! Пам'ять нас єднає! Разом ми сильніші!».

4 червня 2025 року – польський Сейм ухвалив закон про Національний день пам'яті про поляків, жертв геноциду, учиненого ОУН та УПА на східних землях Другої Речі посполитої, як називали в Польщі «східних кресах» у 1939–1946 роках, указавши кількість польських жертв – у понад 100 тисяч.

Цілком очевидно, що періоди напруження, які виникали й виникають між державами та народами, пов'язані передовсім різним трактуванням історичного минулого двох народів.

Як підсумок і висновок висловимо таку тезу. Досвід останніх десятиліть не підважує висновку, зробленого Іваном Лисяком-Рудницьким у 80-х роках 20 століття: «Моє перше твердження зводиться до того, що польсько-українські взаємовідносини у великій мірі визначили шляхи історичної долі обох народів. Моє друге твердження полягає в тому, що, незважаючи на численні взаємозбагачення обох народів і численні випадки взаємодієвчої співпраці, поляки й українці в минулому не заснували своїх політичних взаємин на задовільних, а тим більше міцних підвалинах» [4, с. 83]. Водночас жодні суперечки про історичну минувшину не повинні заважати співпраці й добросусідству нині. Жодні «війни пам'ятей» не мають перешкодити воєнній допомозі задля перемоги України й усього демократичного світу в російсько-українській війні.

Література:

1. Буліга М. Державна політика історичної пам'яті в Республіці Польща (90-ті роки XX – поч. XXI ст.): тенденції, еволюція та досвід для України. *Літопис Волині*. 2024. Ч. 31. С. 81–85.
2. Каліщук О. Волинська трагедія в контексті геноцидних студій. *Український історичний журнал*. 2025. Ч. 1. С. 22.
3. Каліщук О. Українсько-польські взаємини в роки Другої світової війни: інтерпретації минулого в умовах змін геополітичних реалій. *Український історичний журнал*. 2023. Ч. 4. С. 98.
4. Лисяк-Рудницький І. Польсько-українські стосунки: тягар історії. *Лисяк-Рудницький І. Історичні есе*. Київ : Основи, 1994. Т. 1. С. 83–110.
5. Сінкевич Є.Г. Українсько-польські відносини (1918–2020) : навчальний посібник. 3 вид., випр. і доповн. Черкаси : Вид-во ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2020. 145 с.
6. Стрільчук Л. Сучасний польський націоналізм та українсько-польські суперечності – нові обличчя старих проблем. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. № 1 (64). С. 192–200.
7. Стрільчук Л. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець XX – початок XXI століття). Луцьк : Волинські старожитності, 2013. 608 с.

Дата першого надходження рукопису до видання: 14.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.09.2025

Дата публікації: 28.11.2025